

JOSEP MARIA BRICALL, AUTOR DE L'INFORME 'UNIVERSITAT 2000'

Text: ROSANNA MELIÀ / Fotos: RAFA GIL

"La universitat del futur parlarà anglès"

Josep Maria Bricall (Barcelona, 1936) ha redactat, per encàrrec de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), l'informe 'Universitat 2000', un document polèmic que proposa una profunda revisió del sistema universitari actual.

Professor d'economia política de la Universitat de Barcelona, ex-rector d'aquesta universitat i de la Conferència de Rectors Europeus (CRE), Josep Maria Bricall va rebre fa quinze mesos l'encàrrec dels rectors de les universitats espanyoles de redactar un informe sobre la necessitat de l'ensenyament superior de modernitzar-se i d'adaptar-se als envits del futur. L'informe *Universitat 2000*, més conegut per "Informe Bricall" (se'n pot consultar la versió íntegra a www.crue.upm.es), reclama canvis del sistema de finançament i de l'organització dels estudis, més implicació de l'administració pública i un augment substancial de les beques als estudiants. Bricall, que va presentar a València el seu document el 10 d'abril propassat, convidat per la Fundació Tolerància i Solidaritat i per la Universitat de València, és conscient que l'informe tindrà amics i enemics, però espera que serveixi, si més no, per obrir un debat de fons sobre la universitat.

—S'han expressat moltes opinions favorables i contràries a l'informe *Universitat 2000*. Quina fóra la interpretació correcta que se n'hauria de fer?

—Cadascú pot fer la seva, pròpia i personal. Sobre aquest punt, no hi ha dubte possible. Ara, l'única cosa que demano és que la gent llegeixi l'informe abans d'opinar. Tot esforç d'opinió requereix un esforç de reflexió anterior; i a mi, em sembla que l'informe demana de ser llegit. A partir de la lectura, qualsevol interpretació em sembla bona.

—El document ha provocat mobilitzacions d'alguns sectors d'estudiants, preocupats per una possible privatització de l'ensenyament superior. Quina base tenen aquestes actituds?

—La interpretació em penso que es basava en un document que només recollia les actes de les reunions que havíem fet amb sectors socials diferents

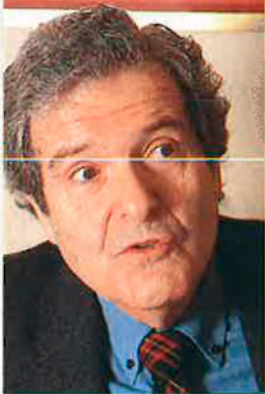
que opinaven sobre la universitat. En aquestes actes hi havia gent que pensava en la possibilitat de privatitzar la universitat, però també n'hi havia que hi era contrària. El que passa és que només es va tenir en compte el sector de persones que proposaven la privatització, una opinió que no ha quedat reflectida en l'informe, justament. A partir d'aquí, ja se sap, com va dir Goebbels, que una mentida dita cent vegades es converteix en una veritat.

—Que l'informe haja suscitat tanta polèmica no pot voler dir que a la Universitat no hi ha debat de fons?

—És veritat. Jo m'atreveria a dir que no n'hi ha a la Universitat, ni en el conjunt de la societat. A tots els països hi ha una institució d'una certa importància, que són els llibres blancs, verds, vermells, etc., una mena de reculls d'idees

i propostes suggerides pels problemes que té la societat i que han elaborat uns quants tècnics en la matèria. Després, aquests llibres s'exposen a l'opinió pública per suscitar debat. I això aquí no es fa. L'inconvenient d'aquesta mena de debats és que els llibres s'han de llegir, que s'ha de fer un petit esforç, una cosa que la societat espanyola no té gaire

"A tots els països hi ha institucions d'una certa importància com els llibres blancs, verds o vermells. L'inconvenient és que aquests llibres s'han de llegir, una cosa que la societat espanyola no té gaire costum de fer."

costum de fer. En aquest aspecte, el debat que proposa l'informe sobre la universitat a l'estat espanyol ha estat pioner i exemplar per al conjunt de la societat.

—*Quins foren els grans problemes de la universitat que s'haurien de debatre?*

—Un dels problemes de la universitat, vull dir de tot Europa (a l'estat espanyol els problemes són els mateixos, però d'una intensitat superior), és d'adaptar l'ensenyament superior a la gran diversitat de possibilitats que ofereix avui el mercat. És a dir, fins fa relativament poc, l'ensenyament superior, a part treballar per a la pròpia investigació i per a la formació del professorat, tenia com a funció bàsica de traslladar aquests coneixements als estudiants. En aquests moments les moltes professions que s'aprenen a la universitat responen a les necessitats de la vida social i econòmica, que demana experts en matèries diferents, i això obliga la universitat a repensar seriosament la seva estructura i a preparar els estudiants per a aquest mercat que cada vegada és més més diversificat.

—*Què diu l'informe al respecte de la investigació, un dels pilars històrics de la universitat?*

—L'únic inconvenient de la investigació és que té una necessitat imperiosa de recursos, i això exigeix un esforç extraordinari que s'ha de repartir entre el sector públic i el sector privat. Avui la investigació no es fa únicament perquè la disciplina avanci en el coneixement, sinó per resoldre problemes de la vida contemporània, la qual cosa vol dir que la universitat ha perdut el monopoli que ha tingut històricament d'ensenyament superior i d'investigació, i que per tant es veu obligada a compartir la tasca investigadora amb laboratoris i centres i, sens dubte, amb els altres països. Aquesta és, segurament, una altra de les adaptacions necessàries que haurà de fer la universitat. En definitiva, és un problema bastant complicat, el de la universitat. Jo no sé què passarà en un futur; el que penso és que aquest problema s'ha de desbloquejar. Hem d'impedir la privatització de la universitat perquè això significaria defensar només els interessos de la gent que hi ha a dintre o els objectius particulars de gent que, des de fora, vol fer un ús determinat de la universitat.

—*L'aplicació de l'informe Universitat 2000 en quina mesura afectaria la qualitat de l'ensenyament?*

—Aquest concepte fins ara ha anat unit a una idea de qualitat molt uniforme, potser massa. La universitat ha basat la qualitat, bàsicament, a aconseguir uns estudis i una investigació excel·lents a partir

d'uns estudiants a ple temps i a partir de professors dedicats només a la investigació i a l'ensenyament. Això constitueix el nucli de la vida universitària, però la progressiva generalització de la universitat impossibilita que això es pugui aplicar a tot l'ensenyament superior, no sols perquè resulta molt car, sinó perquè no és això el que es demana. La universitat ha d'assumir un concepte de qualitat una mica diferent: tanta qualitat té un ensenyament que prepara l'estudiant per a una determinada disciplina o matèria científica amb tot el rigor possible (que és allò que històricament ha fet la universitat), com el que prepara els estudiants per a l'exercici d'una determinada activitat professional com pot ser, per exemple, l'administració d'empreses, la informàtica o qualsevol carrera tècnica.

—*Caldria reformar la Llei de Reforma Universitària (LRU) per poder aplicar tots els aspectes que proposa l'informe, o uns quants?*

—N'estic segur. El que passa és que som en un país on han de canviar les lleis perquè cadascú continuï fent allò que vol. Jo sóc partidari que cadascú canviï, que canviem els mètodes, i en tot cas, les lleis, ja les anirem canviant en la mesura que ens impedeixin de canviar els mètodes que utilitzem. Seria molt més ràpid. Avui tothom vol passar a la història per haver canviat una llei, i això és una bestiesa. Realment, hi ha gent que té una visió una mica estranya de la vida.

—*Com afectaran les noves tecnologies els mètodes d'ensenyament que coneixem fins aquest moment?*

—Les noves tecnologies seran decisives en el sistema d'ensenyament tradicional. En aquests moments la universitat ha perdut el

monopoli, i les institucions que disposen de les últimes tècniques en investigació s'introdueixen pertot arreu i potser acabaran envaint la universitat. Jo sempre he dit el mateix: si les universitats no canvien acabaran privatitzades. I el problema real no és només aquest, sinó tot el que hi podem perdre: una institució que fa un servei als altres, però que també és un servei per si mateixa, produeix un coneixement que després destina als seus alumnes. És molt trist, sobretot en el cas de les comunitats històriques, on és molt important que hi persisteixi un sistema universitari que serveixi adequadament la societat on està inserida.

—*Si és així, creu que les universitats catalanes, gallegues o basques necessiten un informe específic?*

—Jo no sóc qui per decidir això. De tota manera, crec que se n'haurà de parlar molt, de tot plegat. No

"Hem d'impedir la privatització de la universitat perquè significaria defensar només els interessos de la gent que hi ha a dins, o els objectius de gent que, des de fora, vol fer un ús determinat de la universitat."

se ni quan ni com, però se n'haurà de parlar.

—*De quina manera pot afectar les universitats dels Països Catalans l'aplicació del districte únic, que permet als alumnes de triar la universitat que més els interessi, independentment del lloc de residència?*

—La mobilitat és un aspecte fonamental de la formació, no solament dels estudiants, sinó de tota la societat. Aquí, malauradament, no tenim aquest costum, cosa que no diu gaire res en favor de la capacitat de progrés i d'innovació d'un determinat país. En el cas dels estudiants, jo entenc que hi ha hagut obstacles per a la mobilitat per motius econòmics i, d'alguna manera, és normal que s'hagi volgut protegir els estudiants que viuen a prop d'una universitat. Aquest fet ha donat origen al sistema de districte parcel·lat, que ha estat un sistema de caràcter més natural que no pas fruit d'una decisió política. És clar, això és una limitació. Però ara ha aparegut el sistema de districte únic. Nosaltres no en parlem en l'informe, perquè és una decisió política que han de resoldre els polítics; només ens hem inclinat per l'autonomia de la universitat en la inscripció d'estudiants.

—*I com pot influir aquest nou sistema en l'ensenyament superior en català?*

—La universitat ha de decidir quines són les seves llengües, i els estudiants que van a una universitat han de conèixer aquestes llengües, o almenys les han d'entendre. D'una altra banda, també és molt important que la universitat tingui en compte que en aquests moments s'imposa a tots els països una llengua de referència, que és l'anglès. I aquesta és una qüestió que val la pena de considerar. Caldrà veure fins a quin punt les universitats espanyoles i catalanes estan disposades a utilitzar una llengua com l'anglès.

—**Creu que la universitat es troba en crisi?**

—**Quan hi ha un canvi en la societat, les institucions també han de canviar. I si les institucions no estan disposades a canviar, malament. El que em temo és que la societat espanyola és molt conservadora, un aspecte que suposo que hem heretat de la dictadura. Ho dic en el sentit que ningú no està disposat a renunciar a res que afecti la seva comoditat. Però com a mínim hi ha un sector important, que són els rectors, que tenen ganes de moure aquest món.**

discrepo dels plantejaments que es fan actualment a la Universitat Rovira i Virgili, no pas perquè tingui interès a disminuir el pes específic que pot representar el catalanisme o el català dintre el meu país, sinó perquè crec que l'orientació és equivocada. En aquests moments jo seria partidari de preocupar-me més per la qualitat de la societat i per la qualitat de la universitat pública i de l'ensenyament que no per la llengua a utilitzar. En una societat mixta com la que tenim, fruit d'una gran immigració, del que es tracta és d'aplicar-hi un sistema d'integració, no un sistema imposat a través de lleis. Dit això, també he de dir que, a mi, em sembla que s'ha de ser molt respectuós amb les normes de la mateixa universitat. L'autonomia universitària té molts inconvenients, però també té el gran avantatge que és pactada per les autoritats que constitueixen la universitat.

—*Creu que s'acabarà parlant anglès a les universitats de l'estat espanyol?*

—Jo crec que sí, que algun dia haurà de ser així. De tota manera, reconec que el fet de parlar anglès a la universitat no és igual en un país on ha calgut defensar la llengua que als països on la llengua pròpia és completament normalitzada.

—*En aquest sentit, què en pensa de la polèmica de la Universitat Rovira i Virgili?*

—Es un tema molt complicat. A mi, em sembla que les universitats són autònomes per a decidir allò que creguin convenient, sobretot en el seu àmbit particular. I jo seria molt respectuós amb això. D'una altra banda, també penso que que les llengües s'imposen no tant per les lleis sinó pel prestigi de qui les parla. Sempre he cregut que allò que formen les nacions no són les lleis, sinó una correcta organització política d'un país. Als Estats Units la gent parla moltes llengües, però tothom vol saber l'anglès, perquè sense l'anglès no es fa res. Jo